



**משרד החינוך**  
המזכירות הפדגוגית  
אגף חברה ורוח



**מרכז יצחק רבין**  
The Yitzhak Rabin Center

# מילים הן לא רק משחק לוקחים אחריות על המילים

פעילות לתלמידי כיתות ה-1 לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין

## פעילות זו מיועדת לשניים – שלושה שיעורים

**חלק א':** מהי אחריות?!

**חלק ב':** עיון בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 ליצחק רבין.

**חלק ג':** אומרים ועושים – לוקחים אחריות על המילים.

## מטרות:

1. התלמידים ידונו במשמעות המושג אחריות.
2. התלמידים יכירו בצורך לנהל שיח דבור וכתוב בצורה אחראית.
3. התלמידים ישוחחו על יצחק רבין ויקשרו בין האירועים שקדמו להירצחו לבין המושג אחריות אזרחית.

## המורה יפתח בדברים הבאים:

בי"ב בחשון תשנ"ו, 4.11.1995 נרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין בסיומה של עצרת תמיכה בתהליך השלום אותו קידם. יצחק רבין נורה על ידי מתנקש יהודי שהתנגד לדרכו המדינית. השנה אנו מציינים 21 שנים להירצחו. יצחק רבין נולד בירושלים בשנת 1922 ומילא שורה ארוכה של תפקידים בזירה הציבורית: מפקד בפלמ"ח, רמטכ"ל, שגריר ישראל בארה"ב, ח"כ, שר וראש ממשלה. שנתיים לאחר הירצחו, בשנת 1997, חוקקה הכנסת חוק הקובע כי מדי שנה, בי"ב בחשוון, תציין מדינת ישראל את יום הזיכרון ליצחק רבין. ביום זה, מקיימים בתי ספר ומחנות צה"ל פעילויות העוסקות בדמותו של יצחק רבין ובחשיבות השמירה על הדמוקרטיה בחברה הישראלית.

## חלק א':

# מהי אחריות?

**למורה:** לטובת הערכות מקדימה, רצוי לארגן את הכיתה בחצי גורן וכן לבקש מבעוד מועד מתנדב/ת מהכיתה שישמש כתצפית/נית ויתעד את תרגיל הפתיחה!



### תרגיל פתיחה

- המורה יאמר: בדקות הקרובות אקריא מספר היגדים. כל תלמיד/ה שההיגד שהקראתי רלוונטי אליו מתבקש לקום. התלמידים שהיגד זה או אחר אינם רלוונטיים אליהם, יישארו לשבת.
- המורה יקריא את רשימת ההיגדים המצויה בנספח 1.
- בתום כל היגד, יבקש המורה מאחד התלמידים שקם לתאר ולהרחיב מעט יותר בנושא האחריות האישית שלו ביחס לאותו היגד.
- תוך כדי תיאורי התלמידים, ירשום המורה בצד אחד של הלוח משפטים רלוונטיים לנושא ה'אחריות' שעלו בדברי התלמידים (אני לוקח/ת...אני דואג/ת ל...אני שמ/ה לב ל... וכיוב')

בתום הקראת 8 ההיגדים הראשונים, ולאחר שמספר תלמידים תיארו את האופן בו היגדים אלו רלוונטיים לחייהם, ישאל המורה את השאלות הבאות:

1. אילו ביטויים חזרו על עצמם בתשובות התלמידים? (חשוב להתייחס לרשימת המילים שכתב המורה בצד הלוח).
2. לאור מה שנאמר עד כה, מהי לדעתכם "אחריות"?



בתום תשובות התלמידים, יכתוב המורה במרכז הלוח את המושג "אחריות" ואת ההגדרה למושג;

**"היכולת של אדם לבצע תפקידים ומשימות / מעשים באופן מלא ונאמן...."**

בתום תשובות התלמידים, המורה ירחיב את הגדרת מושג ה"אחריות" שעל הלוח ויכתוב;

**"... בין אם הוטלו עליו, בין אם מתוך בחירה"**

3. **מתי אנו מוכנים / יכולים לקחת אחריות?**

### המשך השיח;

4. האם לדעתכם לילדים צריך להיות תחומי אחריות בביתם? מדוע כן? מדוע לא?
5. האם יש דברים שילדים לא צריכים להיות אחראים עליהם? (למשל כסף, ניקיון) מדוע?
6. האם יש דברים שאתם רוצים שיהיו תחת אחריותכם? תנו דוגמאות והסבירו מדוע.



לאחר שהתלמידים השיבו, המורה ירחיב את הגדרת המושג "אחריות" ויוסיף:

**"....לקחת אחריות היא חלק מרכזי בתהליך ההתבגרות. אדם שלא יכול לקחת אחריות על מעשיו, יתקשה לתפקד בחברה."**

1. המורה יסביר לתלמיד/ה שיש לרשום על דף את הנתונים שעלו מתוך תרגיל הפתיחה:

1. איזה היגד היה הכי רלוונטי לתלמידים? (באיזה מקרה עמד מספר התלמידים הגדול ביותר).

2. איזה היגד היה הכי לא רלוונטי לתלמידים? (ההיגד בו עמד מספר התלמידים הקטן ביותר).

3. עד כמה היגדים 9-11 היו רלוונטיים לתלמידים?

המורה יבקש מאחד התלמידים להקריא את ההגדרה במלואה.

### המשך השיח

7. אילו סוגי אחריות עלו מתוך ההיגדים? (אחריות כבן משפחה, אחריות כתלמיד, וכיוב')
8. האם יש לכם תחומי אחריות נוספים שלא הוזכרו עד כה? מהם?



לאחר קריאת כלל ההיגדים, יבקש המורה מהתצפיתן/ית להציג בפני הכיתה את הנתונים הבאים, לפי הסדר הבא:

1. איזה היגד היה הכי רלוונטי לתלמידים? (באיזה מקרה עמד מספר התלמידים הגדול ביותר).
2. איזה היגד היה הכי לא רלוונטי לתלמידים? (ההיגד בו עמד מספר התלמידים הקטן ביותר).
3. עד כמה היגדים 9-11 היו רלוונטיים לתלמידים?

**למורה:** לאחר שהתצפיתן/ית מסר לכיתה את הנתונים, מומלץ לשאול את השאלות הבאות:

1. מדוע לדעתכם היגד X היה הרלוונטי ביותר עבורכם?
2. מדוע לדעתכם היגד Y היה הכי לא רלוונטי?
3. מה משמעות התוצאות שהתקבלו ביחס להיגדים 9-11?
4. כיצד ניתן להגביר את המודעות האישית לאחריות?



**למורה:** בעקבות השיח על אחריות ועצמאות, ניתן לאפשר לכל תלמיד להחליט על דבר מה,

- עליו ייקח אחריות בשנה זו אליו יתחייב באופן פורמלי באמצעות כתב התחייבות (נספח 2).
- המורה יבקש מכל תלמיד/ה לחשוב על מעשה / פעילות אותו יקח תחת אחריותו בשנה הקרובה (לדוגמא: ניקיון החדר, פינוי המדיח משולחן האוכל וכו').
  - המורה יבקש מתנדבים מהכיתה, שישתפו את חבריהם בבחירה שלהם ואת הסיבות לה.
  - המורה יחלק לכל תלמיד/ה כתב התחייבות (נספח 2) אותו יתבקש למלא.
  - כאקט הצהרתי וסמלי, ניתן להכין קיר כיתתי בנושא, שיורכב מכתבי ההתחייבות, במהלך השנה ניתן לחזור אליו ולעקוב אחר ההתחייבויות.



**המורה יסכם חלק זה של הפעילות באמצעות הקטע הבא:**

המילה "אחריות" היא מילה מדהימה,  
כמו בכל מילה בשפה העברית,  
גם מאחוריה עומדת משמעות וחשיבה.  
ראשית היא מתחילה ב- 'א' ומסתיימת ב- 'ת'.  
הכוונה היא שכשמישהו לוקח אחריות,  
היא צריכה להיות מ- 'א' ועד 'ת', כלומר-  
מהתחלה ועד לסופה....  
שנית, המילה אחריות היא מילה במשמעות מצטברת,  
מה זאת אומרת?  
אחריות מתחילה ב-'א',  
א' זה אני.  
קודם כל אני צריך לקחת אחריות על עצמי.  
ל- 'א' נוספת 'ח' = אח,  
לאחר אחריות על עצמי אני יכול לקחת אחריות על אחי.  
והכוונה- למעגל הקרוב אליי.  
כעת מגיעה ה- 'ר' ומתקבל ה"אחר":  
השלב הזה הוא לקחת אחריות על האחר-  
הכוונה לאנשים אחרים.  
והנה מצטרפת 'י' הקטנה, שהיא בעצם כה גדולה.  
ברגע שלקחתי אחריות על שלושת המעגלים הראשונים,  
אני יכול להוביל אחרי!  
והגיע תורה של ה-ו' = אחריו!  
לאחר שבכל התחומים הפגנתי אחריות,  
האחרים יבינו שאפשר ללכת אחרי!  
כולם יכריזו-"אחרינו" -  
ממנו כדאי לקחת דוגמא לאחריות אמיתית!  
ולבסוף - המילה **אחריות**.  
מה שעוד לומדים מהמילה החשובה הזאת,  
שיש חשיבות לסדר:  
אדם אינו יכול להיות אחראי על האחר,  
לפני שלקח\_אחריות על עצמו!!!

## חלק ב':

# הצגת הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין בבתי הספר היסודיים

(במליאה - מומלץ לשבת עם התלמידים במעגל ולהניח את הכרזה במרכז המעגל)

המורה יציג את הכרזה ויסביר כי כרזה זו היא אחת הכרזות שנבחרה לעמוד במרכז הפעילות החינוכית לציון יום השנה ה-21 לרצח יצחק רבין. המורה יבקש מהתלמידים לצייץ אילו אסוציאציות, תחושות ורגשות היא מעלה בהם.

### להלן מבחר שאלות לדיון:



1. מה רואים בכרזה? אילו אלמנטים / אובייקטים מופיעים בה? (רצוי להתייחס בצורה פשוטה וללא פרשנות למה שרואים בכרזה: מילים, מגנטים, צבעים וכיוב').
2. "לוקחים אחריות על המילים" - למה הכוונה? מי לוקח אחריות? איך אפשר לקחת אחריות על מילים? האם צריך לקחת אחריות על כל מילה? מדוע?
3. אילו מחשבות או רגשות מעוררת בכם הכרזה?
4. כשנשאלה מעצבת הכרזה, רות גופמן, ממשרד הפירסום גופמן קריאייטיב, מה היה הרציונל שעמד מאחורי עיצובה, היא השיבה: **"למילים יש משמעות. מילים בונות אווירה, מעשים, מהות ותוכן. במיוחד בעידן הדיגיטלי, עוברים המסרים מהר יותר, ולתפוצה משמעותית יותר מבעבר, ועל כן עוצמת המילים גדולה מבעבר.** הכרזה לרגל יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין מעוצבת ע"י עזרים פשוטים, כמעט ילדותיים, בצבעים שמחים ובאווירה של חופש, כדי להדגיש את הפער העצום בין קלות האמירה לבין המשמעות הכבדה של אמירתה. המסר של הכרזה הוא שדווקא הקלות והחופש שבהם ניתן להגיד את הדברים, בעידן הדיגיטלי, הם אלה שצריכים להביא אותנו למחשבה עמוקה יותר על משמעותן של המילים, טרם אמירתן. כל אחד מאיתנו צריך לקחת אחריות על מה שהוא אומר, כי מילים יכולות להרוג".
5. האם אתם מסכימים עם דבריה? הסבירו תשובותיכם.
6. האם הכרזה מתאימה לציון את יום הזיכרון השנתי ליצחק רבין? אם כן, מדוע? אם לא, מדוע לא?
7. איזה מסר אחר ניתן היה לכתוב במרכז הכרזה, שיתאים למסר שלה? (למשל: מילים הן לא רק משחק, חיים ומוות ביד הלשון וכיוב').

## חלק ג':

# אומרים ועושים: לוקחים אחריות על המילים

יצירת אמנה כיתתית בנושא התבטאויות ברשת (דוגמא ללוח נספח ב')

המורה יציג לתלמידים את שיר השיימינג (המופיע בקישור מטה) ויבקש מהתלמידים להקשיב למילותיו:

<https://www.youtube.com/watch?v=0lyWmXjEqqw>

**המורה ישאל:** אילו סיטואציות מתוארות בשיר? כיצד הן קשורות לנושא השיעור: "לוקחים אחריות על המילים"?

**המורה יאמר:**

בשנים האחרונות מתקיים שיח ציבורי בעניין גבולות חופש הביטוי ברשתות החברתיות. בכיתות רבות מתנהלות קבוצות שונות בוואטסאפ. לעיתים, השיח המתקיים בקבוצות הללו פוגעני. מומחים אומרים שקיים הבדל בין תוכן וסגנון הדברים הנאמרים בשיחה פנים מול פנים לבין התוכן והסגנון של הדברים הנכתבים בצ'ט או דרך במקומות אחרים ברשתות החברתיות;

**המורה ישאל:**

1. האם אתם חשים בהבדלים בסגנון ובתוכן בין מסרים שנכתבים לבין מסרים שנאמרים פנים מול פנים?
2. ממה ההבדל הזה נובע?

**המורה יאמר:**

הרשתות החברתיות מאפשרות לנו להתבטא באנונימיות, מבלי שאנו מסתכלים בעיניים של זולתנו. הרשתות החברתיות נותנות לנו כוח רב. אולי רב מדי, מאחר ולחיצה אחת על המקש יכולה להעביר מידע כזה או אחר לעשרות, לפעמים מאות ואפלי אנשים בו זמנית.

כילדים בוגרים, האחראים על עיצוב הסביבה בה אנו חיים, כאזרחי מדינת ישראל, האחראים, בין היתר (יחד עם המבוגרים) על עיצוב החברה בה אנו חיים ועל איכות החיים של אותה חברה, יש לקחת אחריות.

- המורה יחלק את הכיתה לחמש קבוצות פעילות.
- כל קבוצת פעילות תקבל דף פעילות הנושא את הכותרת "אמנה כיתתית - לוקחים אחריות על המילים" (נספח מספר 3).
- כל קבוצה תתבקש לחשוב על 5 כללים של "אסור" ו"מותר" הנוגעים להתנהלות אחראית של שיח דבור או כתוב (למשל - אסור לשלוח הודעת וואטסאפ מבלי שקראתי אותה שוב ווידאתי את שהיא אינה פוגענית)
- לאחר שכל קבוצה סיימה את העבודה הקבוצתית, יציג נציג מכל קבוצה את הכללים שגובשו.
- בסופה של ההצגה ירכז המורה על גבי הלוח את הכללים שנוצרו ויבקש ממספר תלמידים להכין "קיר כיתתי" ובו מוצגים הכללים הללו וכן חתימותיהם של כלל תלמידי הכיתה.

**למורה:** במהלך השנה ניתן לחזור ולבדוק את התנהלות הכיתה בעניין זה.



## נספח 1

1. אני אחראי/ת לשמור על אחי הקטן/ים
2. אני אחראי/ת בעת חציית כביש
3. אני אחראי/ת לסדר את הילקוט ליום הבא
4. אני אחראי/ת על הכנת שיעורי הבית
5. אני אחראי/ת על ניקיון החדר שלי
6. אני אחראי לשמור על התנהגות נאותה במהלך שיעורים
7. אני אחראי/ת על חיית המחמד שלי
8. אני אחראי/ת לבריאותי
9. אני אחראי על יצירת אווירה נעימה בסביבה שלי
10. אני אחראי על מעשיי
11. אני אחראי על מילותיי

נספח 2:

אני בוחר/ת לקחת אחריות על...

## כתב התחייבות

חשוב לי:

- להיות עצמאי/ת יותר
- לתרום יותר
- לקחת אחריות על תחומים רחבים יותר מבעבר,

לכן השנה

אני לוקח/ת אחריות על:

חתימה שלי

חתימת המחנך/ת



נספח 3

**מה מותר ומה אסור בשיח כתוב ובשיח דבור?  
כללים שמבטיחים התנהלות אחראית  
הבא נאמץ אותן כחלק מאחריות פרטית, כיתתית ואזרחית**



**אסור**

**מותר**

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
אגף חברה ורוח



זרנז יצחק רבין  
The Yitzhak Rabin Centre



# מילים הן לא רק משחק לוקחים אחריות על המילים

פעילות לתלמידי כיתות ג-ד לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין

**פעילות זו מיועדת לשניים – שלושה שיעורים, ומורכבת משני חלקים:**

**חלק א':** מהי אחריות?

**חלק ב':** עיון בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין

## מטרות הפעילות:

- התלמידים ידונו במשמעות המושג "אחריות".
- התלמידים יבינו את המושג "אחריות" בהקשר של שיח דבור וכתוב.
- התלמידים ישוחחו על יצחק רבין.

## המורה יפתח בדברים הבאים:

במוצאי שבת י"ב בחשוון תשנ"ו (4.11.1995) נרצח ראש ממשלת ישראל יצחק רבן בתום עצרת שנערכה בכיכר מלכי ישראל בתל אביב. לימים תיקרא הכיכר "כיכר רבין".

אבל כבוד ירד על החברה הישראלית עם היוודע דבר הרצח. ארונו של ראש הממשלה הוצב ברחבת הכנסת למשך שלושה ימים ועשרות אלפי אנשים, מהארץ ומהעולם, חלקו לו כבוד אחרון בעוברים על פני הארון. לרחבת הכנסת, כמו גם לכיכר בה אירוע הרצח, הגיעו המוניים: החברה הישראלית כולה ביכתה את יצחק רבין בכי כפול: בכי על האיש עצמו ובכי על ראש ממשלת ישראל שנרצח.

את יצחק רבין - יליד ירושלים, בוגר בית הספר החקלאי "כדורי" מפקד בפלמ"ח, הרמט"כל השביעי של צה"ל וראש ממשלת ישראל, רצח יהודי בשל התנגדותו למהלך מדיני אותו ביקש להוביל יצחק רבין ז"ל.

ההיסטוריה של עם ישראל רצופה מחלוקות נוקבות. על אף המחלוקות, המסר הוא כדבריו של אברהם אבינו ללוט - "אבל אנשים אחים אנחנו" (בראשית י"ג, ח'). כלומר: כולנו משפחה אחת.

לאחרונה אנו עדים לליותר ויותר מקרי אלימות בשל דעות ובשל עמדות. אנו חייבים לזכור כי במדינת ישראל, כמו במשפחה, יש דעות שונות ואי הסכמה על חלק מהנושאים העומדים על סדר היום. אך כמו במשפחה, לעולם אנו אחים, אוהבים. חשוב שנעביר מסרים זה לזה בצורה מכבדת, רגישה ואוהבת.

## חלק א': מהי אחריות

**למורה:** כחלק מהיערכות מקדימה:



- \*רצוי לארגן את הכיתה בחצי גורן, מול הלוח
- \*לבקש מבעוד מועד מתנדב/ת מהכיתה, שישימש כתצפיתן/ית ויתעד את תרגיל הפתיחה<sup>1</sup>

### תרגיל פתיחה:

1. המורה יאמר: בדקות הקרובות אקריא מספר היגדים. תלמידים שההיגד שהקראתי רלוונטי אליהם מתבקשים לקום, שאר התלמידים ישארו לשבת<sup>2</sup>.
2. המורה יקריא את רשימת ההיגדים (נספח 1).
3. בתום כל היגד יבקש המורה משניים-שלושה תלמידים שקמו, לתאר ולהרחיב מעט בנושא האחריות האישית שלהם ביחס לאותו היגד.
4. במהלך תיאורי התלמידים, ירשום המורה בצד הלוח את המשפטים הרלוונטיים לנושא האחריות כפי שבאו לידי ביטוי בדברי התלמידים (אני דואג/ת ל..., אני שמ/ה לב ל.... וכיוב').

בתום הקראת שמונה ההיגדים הראשונים, ולאחר שכמה תלמידים תיארו את האופן בו היגדים אלה רלוונטיים לחייהם, ישאל המורה את השאלות הבאות:

1. אילו ביטויים חזרו על עצמם בתשובות התלמידים (חשוב להתייחס לרשימה אותה ערך המורה בשלב הקודם, בצד הלוח)
2. לאור מה שנאמר עד כה: מהי לדעתכם "אחריות"?

לאחר שהתלמידים השיבו, יכתוב המורה במרכז הלוח את המושג "אחריות" ואת ההגדרה למושג:

### "היכולת של אדם לבצע תפקידים ומשימות באופן מלא ונאמן. אחריות קשורה לעצמאות..."

**המשך השיח:**

3. האם לדעתכם ילדים צריכים להפגין אחריות בביתם? על אילו תחומים?
4. האם יש דברים (פעולות, משימות) שהייתם רוצים שיהיו תחת אחריותכם? הביאו דוגמאות והסבירו מדוע הייתם רוצים לקחת אחריות עליהם

**לאחר שהתלמידים השיבו, יאמר המורה:**

האחריות מתייחסת גם למשימות שהוטלו עלינו וגם למשימות שבחרנו. כלומר, לעיתים קרובות אנו נדרשים לקחת אחריות באופן מלא על דברים שונים, גם מבלי שבחרנו בהם.

בשלב זה, ירחיב המורה את ההגדרה למושג "אחריות" המצויה על הלוח ויכתוב:

### "...בין אם הוטלו עליו, בין אם מתוך בחירה"

1. לאור האחריות שמוטלת על כתפיו של התצפיתן חשוב להסביר לו מה מצופה ממנו: מה בדיוק עליו לתעד ובאיזה אופן
2. למורה: לאור היכרותך עם הכיתה ועם התלמידים, אנו מציעים לך לשקול משפט נוסף שמטרתו להביא לכך שתלמידים שביניהם לבין ההיגדים אין זיקה, לא יחושו פגועים או מודרים. למשל: "ייתכן וחלק מכם ימצא את עצמו עומד לעיתים קרובות, בעוד שחלק מכם לא יעמוד כלל; זוהי אפשרות סבירה בהחלט שכן עבור חלק מכם ההיגדים יהיו רלוונטיים ועבור חלק מכם לא, וזה בסדר גמור. במידה והייתי בוחר להקריא היגדים אחרים, חלק אחר היה מוצא עצמו עומד וחלק אחר לא."

### המשך השיח:

1. מתי אנו מוכנים / יכולים לקחת אחריות? (יש לכוון לכך שנטילת / לקיחת אחריות קשורה מימדים עיקריים: (א) ביכולת שלנו לעשות דברים באופן עצמאי (ב) בהבנת המשימה העומדת לפנינו

בשלב זה ימשיך המורה בתרגיל הפתיחה: יקריא את שלושת ההיגדים שנותרו (9-11) ויאסוף הקשרים רלוונטיים מהתלמידים.

בתום הקראת ההיגדים יפנה המורה אל התצפית/ית וישאל:

- איזה היגד היה הרלוונטי ביותר עבור התלמידים (באיזה היגד עמד מספר התלמידים הגדול ביותר)?<sup>3</sup>
- איזה היגד היה הכי פחות רלוונטי לתלמידים?
- עד כמה היגדים 9-11 היו רלוונטיים לתלמידים ביחס להיגדים הקודמים?

**למורה:** לאחר דיווח התצפיתנ/ית, מומלץ לשאול את השאלות הבאות:



1. מדוע לדעתכם היה היגד X הרלוונטי ביותר?
2. מדוע לדעתכם היה היגד Z הכי פחות רלוונטי?
3. מה משותף להיגדים 9-11?
4. כיצד ניתן להגביר את המודעות האישית לאחריות?

### המורה יסכם<sup>4</sup>:

אחריות היא היכולת של אדם לבצע משימות באופן מלא - מא' ועד ת'. אחריות היא המחויבות שלנו לבצע משימות שבחרנו בהן, אך גם משימות שהוטלו עלינו (למשל - הכנת שיעורי בית...). לקיחת אחריות היא מרכיב מרכזי בתהליך ההתגברות שלנו. להיות אחראי פירושו להיות עצמאי, בוגר ומשפיע.

3. חשוב להבהיר לתצפיתנ/ית כי אין צורך בשמות התלמידים כי אם במספרים / מגמות בלבד

4. למורה: לאור היכרותך עם הכיתה ולאור הזמן העומד לרשותך, ניתן לנצל את העיסוק באחריות ולמנפו לטובת כתב התחייבות אישי - אני

בוחר/ת לקחת אחריות. ראה נספח 2

### חלק ב':

## הצגת הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה - 21 לרצח יצחק רבין



**למורה:** כחלק מהיערכות מקדימה לחלק זה:

- מומלץ לסגור את מבנה חצי הגורן לכדי מעגל, ולהניח במרכז את הכרזה
- מומלץ להכין מבעוד מועד גזירי אותיות (ראה נספח 3)
- יש להסביר לכיתה כי הכרזה המוצגת בפניהם היא אחת הכרזות שנבחרה לעמוד במרכז הפעילות החינוכית לציון יום הזיכרון ה - 12 לרצח יצחק רבין.

### שלב א':

1. המורה יניח על הריצפה את האותיות **לוקחים אחריות על המילים** (כשהן מעורבות) ויבקש מהתלמידים ליצור מילים מהאותיות (המורה יכתוב על הלוח את המילים שהפיקו התלמידים)
2. המורה יבקש מהתלמידים ליצור מאוסף האותיות מילים "מקרבות" ולעומתן מילים "מרחיקות" (פוגעות) וירשום אותן על הלוח

### שלב ב':

המורה יבקש מהתלמידים להביט בכרזה ולציין אילו אסוציאציות, תחושות ורגשות היא מעלה בהם.

### שאלות לדיון:



- מה רואים בכרזה? אילו אלמנטים מופיעים בה?
- למה הכוונה במשפט "לוקחים אחריות על המילים"?
- מדוע צריך לקחת אחריות על המילים? (חשוב לכוון את התלמידים להתייחס לחלק הקודם של פעילות זו: לכוון של המילים לקרב או להרחיק, ליצור שייכות או ליצור עוינות ואפילו איבה).
- מי לוקח אחריות? (במידה והתלמידים מתקשים לענות / להתמודד עם השאלה ניתן לסייע להם ולומר כי המילה 'לוקחים' היא בגוף ראשון, רבים, כלומר, היא מתייחסת אלינו. כמו כן, במילה 'לוקחים' מסתתרות המילים 'לקח' ו'חלק' - כשאני לוקח אחריות אני הופך להיות בעל תפקיד בקבוצה וחש שייכות רבה יותר אליה. כאשר אני לוקח אחריות אני יכול ללמוד לקח).
- איך אפשר לקחת אחריות על המילים? (למורה - בהינתן אווירה מוגנת ונעימה, ניתן לברר האם מישהו מהתלמידים מעוניין לשתף במקרה שקרה לו - במהלכו נאמרו לו מילים טובות וזה חיזק אותו? לחילופין, האם מישהו מהתלמידים מעוניין לשתף במקרה הפוך - במהלכו אמרו לו מילים שפגעו בו?)

המורה יאמר: חז"ל התייחסו רבות לחשיבותן של מילים והדגישו עד כמה חשוב לשים לב שלא לפגוע באמצעותן בזולת. אחד מהם הוא הפתגם הבא:

### "המלבין פני חברו ברבים כאילו שפך דמים"

- המורה ישאל: מה פירוש הפתגם?

לאחר שאסף את תשובות התלמידים יאמר המורה: פתגם זה מתייחס להעלבת אדם בפומבי, בחברת אנשים. בעלבון יש פגיעה קשה וכואבת. לעתים כואבת יותר מפגיעה פיזית.

המורה יספר לתלמידים על הימים שקדמו לרצח יצחק רבין באמצעות הקטע הבא

**מטרת העצרת שאורגנה ברביעי לנובמבר 1995, י"ב בחשוון, היתה לבטא את התמיכה הציבורית במדיניות שביקש להוביל רבין עם ממשלתו, בפרט לאור עוצמת קולות המתנגדים לה (שכללה הפגנות ועצרות ציבוריות במהלכן נשאו המתנגדים טיעונים נגד המדיניות ומיעוטים אף הביע מילים קשות נגד ראש הממשלה, דוגמת "רבין בוגד").**

**העצרת סחפה המונים אל כיכר מלכי ישראל בתל אביב ואף שרבין עצמו לא התלהב מרעיון עצרת התמיכה, הוא נעתר להזמנת המארגנים והסכים לשאת דברים מעל בימת העצרת. נוכח ההמונים המריעים לו, חש לרגע בהתרוממות רוח. בסוף העצרת, בדרכו אל מכוניתו, ירה בגבו רוצח יהודי שלוש יריות**

המורה יבקש מהתלמידים להביט בכרזה פעם נוספת וישאל:

- אילו מחשבות או רגשות מעוררת בכם הכרזה כעת?
- האם הכרזה מתאימה לציין את יום הזיכרון לרצח יצחק רבין? אם כן, מדוע? אם לא, מדוע לא?
- איזה משפט ניתן היה לכתוב במרכז הכרזה, כך שיהלום את המסר שלה? (למשל: מילים הן לא רק משחק, החיים והמוות ביד הלשון וכיוב')

**למורה:** בעקבות השיח, ניתן לייצר לוח כיתתי שכותרתו: **תלמידי כיתה \_\_\_\_\_ אומרים ועושים - בוחרים לקחת אחריות על המילים**

- בתוך הלוח יכתוב כל תלמיד כיצד הוא בוחר לקחת אחריות על המילים על מנת לקדם אווירה נעימה בכיתה.



## נספח 1

1. אני אחראי/ת לשמור על אחי הקטן/ים
2. אני אחראי/ת בעת חציית כביש
3. אני אחראי/ת לסדר את הילקוט ליום הבא
4. אני אחראי/ת על הכנת שיעורי הבית
5. אני אחראי/ת על ניקיון החדר שלי
6. אני אחראי לשמור על התנהגות נאותה במהלך שיעורים
7. אני אחראי/ת על חיית המחמד שלי
8. אני אחראי/ת לבריאותי
9. אני אחראי על יצירת אווירה נעימה בסביבה שלי
10. אני אחראי על מעשיי
11. אני אחראי על מילותיי

נספח 2:

אני בוחר/ת לקחת אחריות על...

## כתב התחייבות

חשוב לי:

- להיות עצמאי/ת יותר
- לתרום יותר
- לקחת אחריות על תחומים רחבים יותר מבעבר,

לכן השנה

אני לוקח/ת אחריות על:

חתימה שלי

חתימת המחנך/ת



נספח 3

ל ר ו ק ח  
י מ א ח  
ר י ו ת  
ע ל ה מ  
י ל י מ



משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
אגף חברה ורוח



מרכז יצחק רבין  
The Yitzhak Rabin Center

# "לקחת אחריות על המילים"

פעילות לתלמידי כיתות א' - ב' לציון יום הזכרון ה-21 לרצח יצחק רבין

**למורה:** את הפעילות שלפניך ניתן לפרוס על פני שניים-שלושה שעורים.



**מטרות הפעילות:**

1. התלמידים ישוחחו על המושג אחריות בהיבטיו השונים הקשורים לחיי היומיום שלהם.
2. התלמידים יבינו את המושג אחריות בהקשר של שיח דבור.
3. התלמידים יכירו את סיפור חייו ומותו של יצחק רבין.

## פעילות הכנה:

המורה יבקש מהתלמידים לקרוא עם הוריהם את שירה של אורלי בינדר "אני לוקח אחריות", (ראה מטה את הקישור)  
<http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=2421&wrkid=17819>

פעילות ביום הזכרון לרצח יצחק רבין (בכיתה):

## חלק א': מהי אחריות?

- המורה ישאל את התלמידים מהי אחריות לדעתם? (על בסיס השיר שקראו בבית ועל בסיס ידע מוקדם).
- המורה ישאל את התלמידים על מה הם אחראים בבית, בכיתה, בהפסקה, עם חברים (מומלץ לכתוב את התשובות השונות על הלוח).
- המורה, יקריא את הבית הראשון ואת הפזמון של השיר "אני לוקח אחריות" ויאמר:

**אחריות זה לעשות תפקיד, פעולות, דברים, באופן עצמאי, מא' ועד ת', כלומר; במלואם.**

## חלק ב': מגלים אחריות למעשים ולמילים

**המורה יאמר** השפה שלנו מורכבת מאינספור מילים. מילים הן הדרך בה אנו מתקשרים עם כל הסובבים אותנו. באמצעות המילים אנחנו מביעים; רגשות, מחשבות, אמונות ואפילו צרכים, חששות וקשיים. המילים מאפשרות לנו לתת מחמאות, לתאר כמה אנחנו אוהבים את ההורים, את החברים, את המשפחה כולה. מילים מחברות בינינו לבין האחר.

- המורה יערוך עם התלמידים רשימת מילים טובות ורשימת מילים פוגעות ותרשום אותן על הלוח.
- התלמידים יעתיקו את המילים הטובות ואת המילים הפוגעות בטבלה, ויצרפו לכל מילה את הרגש שהוא מרגיש כאשר נאמרת לו המילה.
- על התלמידים לכתוב בטבלה (נספח מספר 1) בעזרת המורה חמש מילים טובות וחמש מילים פוגעות.
- כל תלמיד יזהה את הרגש שהוא מרגיש כאשר נאמרת לו כל אחת מהמילים (התלמיד יגזור מדף הרגשות - נספח מספר 2, את הפרצוף המבטא את אותו רגש וידביק אותו לצד כל מילה).
- המורה יבקש מהתלמידים לשתף את הכיתה בתוצרי עבודתם.

### המורה יסכם:

מילים הן הדרך שלנו ליצור קשר זה עם זה, באמצעותן אנו משקפים רגשות, עמדות, מחשבות עם זולתנו. כבר לפני שנים רבות נאמר:

**”אל תעשה לחברך מה ששנא עליך”**

**”יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך”**

פתגמים אלה, ממחישים, את הצורך להתנהל באחריות גם תוך כדי שיחה.

## חלק ג: הצגת הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין

את הפעילות הבאה מומלץ לעשות כשהילדים יושבים במעגל ומתקיים שיח ודיון.

### המורה יפתח בדברים הבאים<sup>1</sup>:

במוצאי שבת, י"ב בחשוון תשנ"ו (4.11.1995), נרצח ראש ממשלת ישראל יצחק רבין, בתום עצרת שנערכה בכיכר מלכי ישראל בתל-אביב, לימים תיקרא הכיכר "כיכר רבין". אבל כבד ירד על עם ישראל בארץ ובתפוצות עם היוודע דבר הרצח. ארונו של רבין הוצב ברחבת הכנסת למשך שלושה ימים, ועשרות אלפי אנשים, מהארץ ומהעולם, חלקו לו כבוד אחרון בעוברים על פני הארון. לרחבת הכנסת, כמו גם לכיכר שבה אירע הרצח הגיעו המונים: החברה הישראלית כולה ביכתה את יצחק רבין בכי כפול - בכי על האיש עצמו ובכי על ראש ממשלת ישראל שנרצח. את יצחק רבין - יליד ירושלים, בוגר בית הספר החקלאי "כדורי", מפקד בפלמ"ח, הרמטכ"ל השביעי של צה"ל וראש ממשלת ישראל - רצח יהודי בשל התנגדותו למהלך מדיני אותו ביקש להוביל יצחק רבין ז"ל. אנחנו חייבים לזכור כי יש בינינו דעות שונות ואי-הסכמה בחלק מהנושאים. אך כמו במשפחה, לעולם אנו אחים ואוהבים. חשוב שנעביר מסרים זה לזה, בצורה מכבדת, רגישה ואוהבת.

- המורה יניח במרכז המעגל את הכרזה שעוצבה לציון 21 שנים לרצח יצחק רבין.
- המורה יסביר לתלמידים שכרזה זו עוצבה במיוחד לציון יום הזכרון הנוכחי לרצח יצחק רבין.
- המורה יבקש מהתלמידים להביע מחשבות, רגשות ואסוציאציות העולים בהם לאור הכרזה.

### נושאים לדיון:

- מה אנחנו רואים בכרזה? (להתייחס לכותרות, לצבעים, למגנטים וכו')
- אילו צבעים מופיעים בכרזה?
- מה כתוב בכרזה?
- האם הכרזה מזכירה לכם פעילות שעשינו?
- אילו מילים עלולות להפריד בינינו? אילו מילים יכולות לחבר ביננו?
- מה הקשר בין אחריות למילים?
- מדוע לדעתכם יוצרי הכרזה השתמשו במגנטים של אותיות? למורה: ניתן לשאול מי משתמש במגנטים כאלו? באילו סיטואציות? חשוב להעביר את המסר שמגנטים משמשים גם למשחק, בעיקר לילדים צעירים אולם חשוב לזכור כי מילים הן לא משחק, יש להתנהל איתן באחריות).



1. לחילופין המורה יקרין את הסרט של בריינפופ על יצחק רבין

נספח 1

## איך מילים גורמות לי להרגיש

גורמת לי להרגיש	מילה פוגעת	גורמת לי להרגיש	מילה טובה

נספח 2  
דף רגשות



נ'נוח



פ'גוע



נ'רגש



מ'רוצה



ש'מה



נ'בוך



מ'אושר



ת'ושט



ע'צוב



מ'אוכזב